

Camilla Dal: Intensiv tolkning av Jan Guillous "Ondskan" på Gävle Teater

Teaterhösten har börjat på allvar nu och först ut bland dramaproduktionerna på Gävle Teaters scen var "Ondskan" med Jesper Arin. Camilla Dal ser den och reflekterar kring våld och maktstrukturer.

Benny Haags nästan 25 år gamla dramatisering av Jan Guillous roman "Ondskan" lär vara tidernas mest spelade pjäs på Dramaten, dessutom turnerade han landet runt med den, bland annat här i länet. Pjäsen har fått nytt liv genom skådespelaren Jesper Arin och har åter hyllats, både i Sverige och utomlands.

Ju längre vi kommer i Jesper Arins gestaltning, där historien om pojken Erik berättas med bara en stol och fyra strålkastare som rekvisita, desto mer fastnaglad blir jag av intensiteten i Arins skådespeleri. I sin komprimerade och skoningslösa beskrivning av våldets mekanismer, är denna dramatisering skrämmande effektiv och förvandlar samtidigt berättelsen till ett utmärkt diskussionsunderlag. Så har Jesper Arin också turnerat med föreställningen i skolor landet runt.

Romanen filmatiserades 2003, då väcktes debatt om berättelsens sanningshalt. Själva har Guillou sagt att berättelsen är fiktion, inspirerad av egna erfarenheter. Det finns de som menat att skildringen av den överklassiga internatskola där en stor del av berättelsen utspelar sig, är överdriven, andra har sagt att verkligheten var mycket värre. Jesper Arin inleder med att säga att berättelsen är sann. Jag tänker att en berättelses sanningshalt finns i dess kärna, mer än i dess yta.

Pjäsen ger inga svar. Dem får vi finna själva.

Detta är en berättelse om fostran i våld och ondska, om pinnalism, rasism och klassförakt, om vänskap, motstånd och hämnd. Om den inbillade segerns sötma och nederlagets blodiga faktum. Från vardagen med en sadistisk far till skolgårdens gängbildning och internatskolans brutala värld. Temat är tidlöst, pjäsen är en skildring av människans värsta sidor i en grym och strikt hierarkisk machovärld där svaret hela tiden är mera våld och mera trots, i en ond spiral.

Det är en djupt angelägen berättelse, för vad präglar världens maktstrukturer om inte hot, våld, översitteri och krav på lydnad,

Ska vi som pjäsens Pierre acceptera ett visst mått av våld för att slippa utsättas för det som är värre? Ska vi envist vägra eller ta det hela med ett pajastrick? Massan som blodtörstig och skrajsen tittar på, varför är den passiv? Beror det på feighet eller på våldets nödvändighet för maktordningens upprätthållande? Pjäsen ger inga svar. Dem får vi finna själva.

TEATER

"Ondskan" av Jan Guillou

Gävle teater, 23/9

Medverkande: Jesper Arin

Produktion Teater I.

Dramatisering: Benny Haag

Camilla Dal